

Studentexamen vårterminen 1967

Högre allmänna läroverket i Uddevalla

PROV I MODERSMÅLET

Namn: Olle Abrahamsson Ring: AIIIb

Rättad av: Nils Uthorn Vitsord: a

Medbedömare: Ulla Lidén

Spänning och trygghet – två mänskliga behov

Människan har utan tvivel ett visst behov av både spänning och trygghet, även om dessa behov inte är lika fundamentala som exempelvis sömn och föda. Att förneka dessa behov kan medföra ödesdigra konsekvenser för den enskilde och för samhället.

Den nutida människan i vår del av världen har ofta en mättnadskänsla av materiell trygghet, som torde sakna motstycke i historien. Människor i primitiva kulturer hade – och har fortfarande – ett övermått av spänning i form av fruktan och ångest. De hade – har – att kämpa mot vilda djur och var – är – utlämnade åt naturens nycker. Ur denna otrygghet växte gruppgemenskapen fram. Att människan är en social varelse visste redan grekerna, och säkert är gruppbildningen nu som då den förnämsta åtgärden mot otrygghet. Att genom sociala ingripanden upphäva alla otrygghetens orsaker låter sig dock inte göra. De grundläggande orsakerna – vissheten om döden och om möjligheten att bli sjuk – finns alltid kvar. Däremot har vi väl alla erfarit en härlig känsla av trygghet, då vi som barn gick igenom någon mörk skog tillsammans med några jämnåriga, eller till och med då vi vetat att andra personer på annan plats och i annan tid haft samma otrygghetskänslor som vi.

Religionens betydelse som trygghetsskapande faktor skall inte undervärderas. En förnuftsberoende tro har hjälpt mången att på ett enkelt sätt lösa de svåra, ofta ångestframkallande frågorna om livets mening. Att sedan ingen troende vet, vilket öde som väntar honom efter döden, bekymrar honom föga. Det är denna ovisshet som enligt framlidne biskop Bohlin ”gör det spännande att vara kristen”. De religiösa paradoxalt orubbliga trygghetskänsla i allt vad de företar sig har fått oerhörda konsekvenser. Under stridsropet ”Gud är med oss” har kristna och muhammedaner med friskt mod störtat sig in i förödande religionskrig. (Att det sedan är en hädelse inte mot Gud men mot det godas princip att sätta Gud som högste krigsgeneral, är i detta sammanhang av underordnad betydelse).

Det ligger i tidsandan att förringa behovet av spänning. Det sägs att det är trygghet, som behövs för en harmonisk utveckling av den enskilde och samhället. I detta senare får man givetvis instämna. Utan frihet från materiell nöd kan individens intresse inte riktas mot något annat än att avhjälpa denna nöd. ”Spänning” blir för den undernärde ångest. Men i övrigt? Finns det inte i hela vår kultur ett latent spänningsbehov. Ingen är väl enfaldig nog att tro att de flesta kriminella handlingar som begås i välfärdsstaten Sverige, är orsakade av hämndbegär eller av krassa ekonomiska eller köttliga behov, eller att den kraftigaste drivfjädern till rymdforskningen inte är just människans behov av spänning.

Med ökad trygghet – i och för sig ett ändamål värt att sträva efter – följer ökade krav på spänning. Det är en viktig uppgift för såväl samhället som den enskilde att finna andra uttrycksformer för spänningsbehovet än de samhällsfientliga. Idrotten är en utmärkt avledare, men det finns fler. Framför allt måste man varna för den utbredda vanan att tänka i abstraktioner om mänskliga problem. Vill man komma med några positiva synpunkter på problemet spänning kontra trygghet, få man försöka tänka sig in i orsakerna till peruindianernas och rikemanssonens stöldmani och upptäcka den växelverkan

mellan behovet av spänning och behovet av trygghet, som kan leda till tragedier för både individen och samhället men som trots allt gör livet intressant – meningsfullt vore för mycket sagt.